

TIMELY VOICES: ROMANCE WRITING IN ENGLISH LITERATURE

Timely Voices: Romance Writing in English Literature

Merve AYDOĞDU ÇELİK*

ÖZET

Romans ilk olarak 12. yüzyılda Fransa'da ortaya çıkan ve efsanevi şövalyelerin tecrübe ve maceralarını sadakat, onur ve saraylı usulü aşk gibi idealize edilmiş davranış kuralları çerçevesinde anlatan bir edebi türdür. Bu tür erken modern döneme dek popülerliğini korumuş olsa da takip eden yüzyıllarda drama, şiir ve roman gibi edebi türlerin daha baskın hale gelmesiyle eski cazibesini yitirmiştir. Bununla birlikte, değişken yapısı sayesinde romans çeşitli türlere sızarak varlığını günümüze dek sürdürmeyi başarmıştır. Kimi edebiyat araştırmacıları romansı başlı başına bir türden ziyade, bir üslup, bir yazım tekniği veya bir strateji olarak ele alır. Bu çalışmada incelenen on dört eleştirel makalede de romans, edebi bir tür olarak ele alınmaz. Romans, bir kaynak ve vasıta olarak yorumlanır; çünkü romans hikâyelerin, anlatı kalıplarının, tarzlarının ve stratejilerinin bir deposu olarak görülür ve esnek ve kapsamlı yapısı üç ana tür olan drama, nesir ve şiirde yazmanın bir kolaylaştırıcısı olarak değerlendirilir. İncelemede, Goran Stanivukovic editörlüğündeki edebi eleştiri çalışması *Timely Voices: Romance Writing in English Literature* tanıtılır ve değerlendirilir.

Anahtar Sözcükler: Edebiyat, edebi tür, romans, edebiyat eleştirisi, edebiyat teorisi.

ABSTRACT

Having first emerged in the 12th century in France, romance depicts the adventures of the legendary knights within the framework of an idealized code of conduct such as loyalty, honour, and courtly love. Although the genre maintains its popularity till the early modern age, it lost its appeal in the following centuries as such literary genres as drama, poetry, and novel became more prominent. Owing to its mercurial structure, however, infiltrated into myriad genres, romance has managed to survive until the present age. Some literary scholars define romance as a mode, as a literary device, or as a strategy rather than an autonomous genre. In the collection of fourteen critical essays examined in this study, romance is not handled as a literary genre, either. It is interpreted as a resource because romance is seen as a repository of stories, narrative patterns, styles, and strategies and its

* Dr., Bağımsız Araştırmacı, Tekirdağ/Türkiye. E-posta: merveydogducelik@hotmail.com. ORCID ID: 0000-0001-7354-9705.

flexible and comprehensive structure is evaluated as facilitator of writing in the three main genres: drama, prose, poetry. This study introduces and evaluates *Timely Voices: Romance Writing in English Literature* edited by Goran Stanivukovic.

Keywords: Literature, literary genre, romance, literary criticism, literary theory.

Stanivukovic, Goran (ed.) (2017). *Timely Voices: Romance Writing in English Literature*. Montreal: McGill-Queen's University Press, 376 sayfa.

Romans edebiyatın ele avuca sığmaz çocuğudur. Günümüzde bu tür, ikinci sınıf edebiyat gözüyle bakılan aşk romanlarına ismini vermiş olmasına ve üstüne akademik çalışmalar yapılacak kadar değerli görülmemesine rağmen, özellikle ortaya çıktığı dönemin en gözde edebi türü olmuştur. İlk olarak 12. yüzyıl Fransa'sında yazılmaya başlanan ve efsanevi şövalyelerin tecrübe ve maceralarını sadakat, şeref ve soylu aşk gibi idealize edilmiş davranış kuralları çerçevesinde anlatan tür, Orta Çağ boyunca popülerliğini korumuştur. Erken modern dönemde baskın hale gelen şiir ve drama gibi türler yüzünden önceki popülerliğini yitirmiş olsa da yazılmaya devam etmiştir. Bir görüşe göre romans romanın atası kabul edilmektedir (Klarer, 1999: 10). Romanın gelişimi ve değişen kültürel koşullar, bu türe olan ilginin oldukça azalmasına sebep olsa da romans varlığını her zaman sürdürmeyi başarmıştır. Bazı araştırmacılara göre Chariton, Xenophon, Tattius, Longus ve Hediodorus gibi antik dönem yazarlarının ürettikleri eserler, savaşçıların aşk ve cesur maceraları çerçevesinde şekillendiğinden romans türünün atası sayılmaktadır (Archibald, 2004: 10). Diğer bir ifadeyle, romans 12. yüzyılda vücut bulmadan çok daha önce kökleri atılmıştır. Benzer şekilde, erken modern dönemde drama baskın olmasına rağmen Shakespeare'in kimi oyunları da romans olarak kategorize edilmiştir (Beer, 1970: 37-38). Gotik ve Viktorya dönemi romanlarına da türle özdeşleşen öğeler sirayet etmiştir. Romans, 20. ve 21. yüzyılların spekülatif kurgu şemsiyesi altında toplanan edebi türlerine dahi sızmıştır. Romanın cıva misali yapısı onun türlü hallerde varlığını sürdürebilmesini sağlamıştır, fakat yine aynı sebepten ötürü türü tanımlamak veya sınırlarını çizmek oldukça zor bir hal almıştır (Aydoğdu-Çelik, 2019: 23). Bununla birlikte, romansın kendine has yapısı, romans üzerine yapılan akademik çalışmaları da aynı şekilde zenginleştirmiş ve çeşitlendirmiştir.

Goran Stanivukovic'in editörlüğünde bir araya gelen on dört araştırmacı romansın sürekli değişen, çok yönlü ve çok katmanlı yapısını çeşitli yönlerden ve geniş bir zaman dilimini kapsayacak şekilde ele alarak hem alanyazına hem de edebiyat eleştirisine katkı sağlamıştır. Çalışma, sosyal ve beşeri bilimler alanında yapılmış çalışmaları yayınlayan McGill-

Queen's Üniversitesi Yayınevi tarafından 13 Kasım 2017 tarihinde yayınlanmıştır. 376 sayfadan oluşmaktadır ve yazı dili İngilizcedir. Çalışma, Ekim 2020 itibarıyla yalnızca bir baskı yapmıştır. Yazarın kullandığı baskı birinci baskıdır.

Çalışmanın zamansal kapsamı 1375 yılına tarihlenen anonim kahramanlık romanı *Sir Gawain and the Green Knight* ile David Jones'un 1937 yılında yayınlanan ve 1. Dünya Savaşı'nı anlattığı destansı şiiri *In Parenthesis* arasındadır. Uzun girizgâhında (2017: 3-36), Goran Stanivukovic romans üzerine çalışmış önemli isimlerin -Northrop Frye, Patricia Parker ve Barbara Fuchs- izinden giderek romansı bir edebi tür olarak ele almaz. Frye'da romans bir "üslup" [mode] olarak karşımıza çıkar ve bu nedenle şiir, roman, drama gibi farklı türlerde de görülmesi olağandır (2000: 167). Parker romansı bir "yazım tekniği" [literary device] şeklinde değerlendirir (1979: 4). Fuchs ise romansı "bir edebi ve metinsel strateji" [a literary and textual strategy] olarak ele alır ve türün anlatıbilim [narratology] açısından işlevine odaklanır (2004: 9). Stanivukovic de, benzer şekilde, romansı hem bir kaynak hem de bir vasıta [resource] olarak nitelendirir ve çeşitli zamanlarda üretilmiş farklı edebi türler ve eserler üzerindeki etkisine değinir (2017: 10). Stanivukovic'e göre, kitabın amacı romansın sabit ve tarihi bir edebi tür olarak ele alınması değil, onun belirli özelliklerinin, tekniklerinin ve tarzının edebi eserlerde ne şekilde kullanıldığının incelenmesidir. Stanivukovic, romansı esnekliği, değişkenliği ve kapsayıcılığı sayesinde yeni edebi eserler üretilebilmesi yolunda kolaylaştırıcı sonsuz bir ilham kaynağı olarak nitelendirir [Treating romance as resource, this book ... explores the absorptive nature of romance ... resource captures the flexibility and comprehensiveness of romance as inspiration and facilitator of new writing] (2017: 10). Bu anlamıyla romans, hem Stanivukovic'e hem de çalışmaya katkıda bulunan yazarlara göre keskin sınırları olan edebi bir tür değil yaratıcı bir süreçtir [Resisting strict generic boundaries and seeing romance as a creative process and a set of possibilities for writing across time, this book treats romance as a resource for creating new writing] (2017: 4). Diğer bir ifadeyle, çalışmanın amacı romans yazımından beslenerek drama, nesir ve nazım türlerinin yeniden tasarlanabileceğini göstermektir [the goal of this book is ... to show how drama, prose, and poetry are re-envisioned in contact with romance writing] (2017: 12). Takip eden bölümler de bu nitelikler çerçevesinde temellendirilir.

John H. Cameron ve Goran Stanivukovic'in "Stragglings Plots: Spenser's Digressive Inventions in *The Faerie Queene*" (2017: 60-87) makalesi *The Faerie Queene* eseri bağlamında romansı sapma [digression] (2017:

60) şeklinde bir öyküleme stratejisi olarak ele alır. John Carey'in "Ireland, Wales, and Faerie: The Otherworld of Romance and the Celtic Literatures" (2017: 140-158) ve Joseph Falaky Nagy'nin "The 'Romance' of Nostalgia in Some Early Medieval Irish Stories" (2017: 183-198) makaleleri İrlanda ve Kelt kültürü ve hikayelerinin İngiliz romansına kaynaklık etme potansiyelini irdeler. Helen Moore'un "Dramatizing Heliodorus" (2017: 221-239) makalesi 17. yüzyıl İngiliz dramasında Heliodorus'un 4. yüzyılda kaleme aldığı *Aethiopica* eserinin izini sürer. Stuart Sillars'ın "Anthony Munday's *Zelauto*: Illustration and Reading in the Later Elizabethan Romance" (2017: 257-278) makalesi kültürlerarası etkileşim ve aktarıma odaklanır. Helen Cooper'ın "The Knight and the Hermit: Crossing the Reformation" (2017: 39-59) makalesi Orta Çağ ve erken modern dönem romansında şövalye ve münzevi figürlerinin ideolojik ve anlatıbilimsel işlevini inceler. Colin Lahiye'in Milton'ın *Kayıp Cennet* [*Paradise Lost*] eserine odaklandığı "Milton and the Resource of Romance" (2017: 88-119), David Rollo'nun özellikle Merlin karakteri ekseninde Malory'nin eserlerinde yazın ve doğaüstü arasındaki ilişkiyi incelediği "Malory, Merlin, and the Contrivances of 'a Devyls Son'" (2017: 113-139), Nandini Das'ın sıradan, günlük, dünyevi yaşam ve mucize ilişkisini anonim *Sir Gawain and the Green Knight*, Thomas Lodge'un *Rosalynde* ve Thomas Nashe'in *The Unfortunate Traveller* eserlerinde incelediği "Instances of the Everyday: Romance beyond Wonder" (2017: 159-180) ve Marcus Waithe'in William Morris ve David Jones'un eserlerinde Orta Çağ romansının etkilerini ele aldığı "Uncanny Romance: William Morris and David Jones" (2017: 199-218) çalışmaları romansın incelenen eserlerde hem bir kaynak ve hem de bir vasıta (İngilizce'de her iki sözcük de *resource* kelimesinde karşılık bulur) olarak işlev gördüğünü ortaya koyar. Steve Mentz'in "*Pericles* and Polygenres" (2017: 238-256) makalesi romansın destan, komedi ve trajediden çeşitli özellikler alması dolayısıyla "çoktürlü bir sistem" [a polygenetic system] (2017: 238) çerçevesinde değerlendirilmesi gerektiğini belirterek, romansı "bir akrabalık sistemi" [a system of affinities] (2017: 239) olarak tanımlar. Catherine Bates'in "Pamela's Purse: The Price of Romance in Sir Philip Sidney's *Arcadia*" (2017: 281-298), Hero Chalmers'in "'Romancy-Ladies': Aesthetics, Ideology, and Romance in Mid-Seventeenth-Century Writing by Women" (2017: 299-316) ve Sara Malton'ın "'The Visions of Romance Were Over': Recollections of a Golden Past in Jane Austen's *Northanger Abbey*" (2017: 317-338) başlıklı çalışmalarında ise romans politika ve estetik arasında bir arabulucu olarak değerlendirilir ve metinsel bir strateji olarak görülür.

Chalmers ve Malton'ın makaleleri romans ve toplumsal cinsiyet bağlamında iki kadın yazarın eserine odaklanması bakımından önemlidir.

Anlaşılacağı üzere, kitapta çalışmalar tarihsel bir çerçevede veya kronolojik olarak ele alınmamıştır. Aksine, makaleler tarihsel kaygı güdülmeden, romansın sürdürülebilirliğine ve değişken yapısına vurgu yaparak belirli kavramlar bağlamında bir araya getirilmiştir. Bu kavramlar, Stanivukovic'in belirttiği üzere, “anlatı, dönüşüm, sihir, mucize, ucu açıklık, olasılıksızlık, devinim, kültürel aktarım, arabuluculuk, değiştirme, okuma alışkanlıkları ve bitiş” [these key concepts include narration; transformation; magic; wonder; open-endedness; improbability; movement; cultural transmission, mediation, and reformation; reading habits; and ending] şeklindedir (2017: 14). Başka bir ifadeyle, *Timely Voices*'da romans uluslarüstü düzeyde ve belirli bir tarihsel dönemle sınırlanamayacak şekilde karakterize edilir. Nitekim Stanivukovic'in girizgâhının son cümlesi, çalışmada romansın İngiliz edebiyatının mihenk taşı olduğunu ima eder niteliktedir: “romans aslında edebiyatın en dirençli, değişken ve üretken kaynaklarından biridir, İngiliz edebiyatını zaman içinde farklı metinlere ve geleceğe taşımıştır” [romance is in fact one of literature's most resilient, protean, and productive resources, one that has carried English literature across time, into different texts, and into the future] (2017: 35). Çalışmanın son sözü Patricia Parker tarafından kaleme alınmıştır ve hem kitabın genel bir değerlendirmesini içerir hem de romans üzerine bir literatür taraması sunar. Bireysel bölümler geniş bir zaman dilimini ve farklı edebi türleri kapsayacak şekilde ele alındığından, kitap edebiyatın farklı dönemleri üzerine çalışan araştırmacılar için bir kavşak işlevindedir.

Öte yandan, çalışmanın sınırlılıklarından bahsetmek de mümkündür. Kitapta romansın 14. yüzyıldan 20. yüzyıla kadar geniş bir çerçevede ele alınacağı belirtilmesine rağmen, farklı yüzyıllara eşit derecede odaklanılmamıştır. Kitabı oluşturan on dört bölümden yalnızca Waithe ve Malton'ın makalelerinde 1700 sonrasında yazılmış eserler incelemiştir. On iki bölüm ise 18. yüzyıl öncesinde üretilmiş eserler üzerinedir. Stanivukovic bunun sebebinin erken modern dönemin romansın altın çağı olmasına bağlarken [the golden age of romance writing and printing] (2017: 13), esasen bu iddiası eserin İngiliz edebiyatının zaman içinde nasıl evrim geçirdiğini gösterdiği hususundaki yargısıyla [how English literature evolved ... across time] çelişmektedir (2017: 31). Benzer şekilde, Stanivukovic kitabın İngiltere dışındaki kültürel uzama temas ettiğini söylemişse de [cultural spaces outside England ... chart new critical directions] (2017: 4), bu etkileşim Avrupa dışına çıkamamış ve İrlanda-Kelt kültürü ile sınırlı kalmıştır. Bu

açından İngiliz romansı bağlamında yeterince küresel bir çerçeve çizilmemiştir. Son olarak, Stanivukovic'in kitabın özellikle 1990'lardan günümüze devam eden romans çalışmalarını dikkate aldığı iddiası [... takes cognizance of the renaissance in the study of romance that has been particularly underway since the 1990s] (2017: 10), Barbara Fuchs'un *Romance* (2004) eserine birkaç cümleyle değinilmesi, Janice Radway'in *Reading the Romance* (1984) eserinden ise sadece dipnotta bahsedilmesiyle bir tezat oluşturmaktadır.

Timely Voices, romansın zamansal ayrımlara meydan okuyan, durağan olmayan ve belirli jenerik sınırlar içine hapsedilemeyecek derecede geniş kapsamlı bir kaynak ve vasıta olduğunu öne sürer. Bahsi geçen çalışmanın kapsamlı bir teorik altyapıya sahip olması, ele alınan eserlerin Orta Çağ'dan 21. yüzyıla kadar geniş bir zaman dilimine yayılması ve çalışmaya katkıda bulunan akademisyenlerin mevcut alanyazından beslenerek yenilikçi yorumlar getirmesi kitabın akademisyenler, öğrenciler ve romansa ilgi duyan bireyler için yol gösterici ve ufuk açıcı olacağını düşündürmektedir. Çalışma, romans üzerine edebi eleştirisi alanındaki boşluğu dolduracaktır.

Kaynakça

- Archibald, Elizabeth (2004). "Ancient Romance". *A Companion to Romance from Classical to Contemporary*. Ed. Corinne Saunders. Oxford: Blackwell, 10-25.
- Aydoğdu-Çelik, Merve (2019). *Female Agency in the Early Modern Romance in British and Italian Context: Lady Mary Wroth, Anna Weamys, Moderata Fonte and Giulia Bigolina*. Doktora Tezi. Ankara: ODTÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Beer, Gillian (1970). *The Romance*. London: Methuen.
- Frye, Northrop (2000). *Anatomy of Criticism: Four Essays*. Princeton: Princeton University Press.
- Fuchs, Barbara (2004). *Romance*. New York: Routledge.
- Klarer, Mario (1999). *An Introduction to Literary Studies*. London and New York: Routledge.
- Parker, Patricia (1979). *Inescapable Romance: Studies in the Poetics of a Mode*. Princeton: Princeton University Press.
- Stanivukovic, Goran (2017) ed. *Timely Voices: Romance Writing in English Literature*. Montreal: McGill-Queen's University Press.